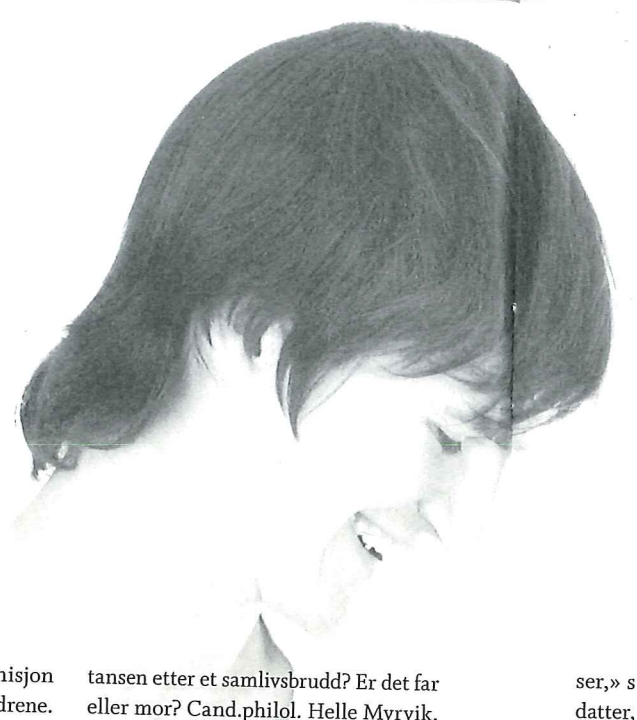

Foreldre er ikke eksperter

Det er ingen forskning som kan bekrefte at foreldrene alltid vet best om egne barn.

Det er nærmest blitt et mantra blant oss helsesøstre at foreldre er eksperter på egne barn. Det er i en slik grad akseptert som sannhet at det til stadighet i litteraturen for helsesøstre kan få lov å bli framsatt som påstand, uten noen form for referanser. Vi må få tatt kvelertak på denne styrkende ideologien, og vi må kvele den i utdannelsen. Vi ser nemlig at studenter adopterer myten, oppfatter utsagnet som en sannhet, og bruker det ureflektert i sine oppgaver og eksamener.

Det er så vidt meg bekjent ingen oppsummert forskning som bekrefter at foreldre er eksperter på sine barn. En ekspert er ifølge Wikipedia en person som konsistent presterer eksepsjonelt innenfor et bestemt område. Ordrett sitert kreves det daglig og intens øvelse innenfor et spesifikt område i minimum ti år for å bli ekspert. Ifølge denne definisjonen kan ikke foreldre være eksperter på sine barn før de er blitt ti år i det minste. Og med mindre de jobber med barn i det daglige, er de heller ikke eksperter på barn generelt.

Nå da de fleste barn begynner i barnehagen ved fylte ett år, er dessuten barnehagepersonalet mer sammen med barna i våken tilstand enn foreldrene i løpet av en uke, og de har dermed større mulighet til å observere barnet i flere ulike situasjoner enn foreldrene. De vil

dermed være nærmere en definisjon på eksperter på barnet enn foreldrene. Som foreldre kan vi etter en tid bli eksperter på hvordan barna våre vil te seg i de sammenhenger hvor vi opptrer sammen, mens andre voksne vil ha en større kunnskap om hvordan barna oppfører seg utenfor hjemmet, i barnehage, på skole og på fritidsaktiviteter.

Endret rolle

Da empowermentbegrepet og brukermedvirkningen gjorde sitt inntog i kjølvannet av Ottawacharteret i 1986, endret helsesøsterrollen seg gradvis fra å være ekspert og rådgiver til å bli veileder. Det ble viktig å la brukeren identifisere sine behov, og ta utgangspunkt i dette. Foreldrene var nå de som satt på ekspertisen, vi skulle bare hjelpe til å lokke den fram.

Vi går altså ut ifra at foreldrene har stor kjennskap til og kunnskap om barnet sitt. Vi går også ut ifra at foreldre ønsker det beste for barnet sitt, men hvis dette var hele sannheten, hvorfor er det da så mange barnevernssaker, så mange barn og unge med psykiske vansker, psykososiale problemer, mistrivsel, selvskadning, spiseforstyrrelser, skolefravær, barnedrap, osv ...?

To verdener

Hvem sitter med foreldrekompe-

tansen etter et samlivsbrudd? Er det far eller mor? Cand.philol. Helle Myrvik, ansatt ved Modum Bad forteller i sine «Tanker fra et voksent skilsmissebarn» fra «Fortsatt Foreldre»-boka at hun fra hun var tre år fikk delt sin verden i en mamma-verden og en pappa-verden. De to verdenene var veldig forskjellige, og det var to helt atskilte sett med regler og koder for oppførsel, påkledning, leggetider og middagsmenyer. Hun hadde ulike roller og funksjoner i sine to verdener, og ble møtt med ulike forventninger om oppførsel og framtoning. Var det mamma eller pappa som var eksperten på Helles behov?

Nå er det også utenforliggende årsaker til at barn og unge har det vanskelig, men vi kan spørre oss; er foreldrene de første til å oppdage at barnet blir mobbet, mistrives på skolen, skulker skolen, sliter med dårlig selvbilde, utvikler en spiseforstyrrelse, røyker hasj og annet?

I hvilken grad er foreldre i stand til komme i kontakt med og forstå barnets følelser? Alle foreldre har en bagasje med seg fra egen oppvekst. Det er lett å tolke egne barn ut ifra egne erfaringer, tanker og følelser. Barnet er imidlertid en krysning av både mor og far, og det utvikler seg og gjør seg sine egne erfaringer på bakgrunn av både arv og miljø. «Jeg tror ingen foreldre kjenner sine barns innerste tanker og føle-

ser,» s
datter,

Helsesø
Helsesø
ning o
ter på i
kunnsk
utvikli
vekstvi
sett et .
med på
å kunn
malt» c
ekstra c

Vi k
skal be
kan ikk
som utg
tid vet l
de aldri
før? Nå
erfarin
søsken c
barn? N
seg tung

Ulik fors
Foreldre
eldrerol
planlagt
ulikt tale
av egne
deller, o,

rudd? Er det far
. Helle Myrvik,
l forteller i sine
skilsmissebarn»
-boka at hun fra
: sin verden i en
appa-verden. De
; forskjellige, og
sett med regler
el, påkledning,
;smenyer. Hun
unksjoner i sine
tt med ulike for-
el og framtoning.
pappa som var
:hov?
forliggende års-
ar det vanskelig,
er foreldrene de
barnet blir mob-
l, skulker skolen,
ilde, utvikler en
er hasj og annet?
eldre i stand til
og forstå barnets
e har en bagasje
vekst. Det er lett
fra egne erfaring-
. Barnet er imid-
både mor og far,
gjør seg sine egne
inn av både arv
en foreldre kjen-
e tanker og følel-

ser,» sa Otto Frank etter å ha lest sin datter, Anne Franks dagbok.

Helsesøstre er eksperter

Helsesøstre blir gjennom sin utdanning og påfølgende erfaring eksperter på barn generelt. Helsesøstre har kunnskap om barns psykiske og fysiske utvikling, atferd, oppdragelse og oppvekstvilkår. Vi har etter noe tid i arbeid sett et stort antall barn, og sitter dermed på et sammenlikningsgrunnlag for å kunne fange opp det som er «unormalt» og må vurderes for en eventuell ekstra oppfølging.

Vi kan ikke forvente at foreldre skal besitte denne kompetansen. Vi kan ikke sitte på helsestasjonen og ha som utgangspunkt at foreldre til enhver tid vet best. Hvordan kan de det når de aldri har holdt et spedbarn i armene før? Når alt barnet gjør er den første erfaringen for foreldrene? Når nye søsken opptrer forskjellig fra tidligere barn? Når vi vet at mange bærer med seg tung bagasje fra egen oppvekst?

Ulik forståelse

Foreldre vil ha ulik motivasjon for foreldrerollen, gjerne avhengig av hvor planlagt og ønsket barnet er. De vil ha ulikt talent for foreldrerollen, avhengig av egne oppvekstforhold og rollemønstre, og de vil ha ulik forståelse for

foreldrerollen. Å hevde at foreldre er eksperter på sine barn blir på bakgrunn av dette en altfor lettvinnet og enkel slutning.

Å tro at foreldre er eksperter kan føre til at vi ikke får satt inn rett tiltak til rett tid. Vi kan stå i fare for ikke å fange opp de barna som er i ferd med å utvikle sykdom, blir utsatt for mishandling, eller ikke blir godt nok ivaretatt. Min påstand er at pendelen har svingt for langt i motsatt retning av ekspertrollen, og at vi er blitt så redde for å fremstå som eksperter at vi ikke tør å gjøre de overgrep som er nødvendige for å ivareta barnet. Å bevare troen på foreldrenes mestringskompetanse går foran hensynet til barnet. Vi går heller i årevis og kjenner på den ekle magefølelsen enn å melde til barnevernet og risikere tillitsbrudd, miste kontakten med familien, og sitte igjen med en følelse av å ha mislyktes. Ofte blir vi

«Er foreldrene de første til å oppdage at barnet blir mobbet på skolen, skulker eller sliter med dårlig selvbilde?»

også sittende i uvitenhet om meldingen faktisk ble til hjelp for barnet.

Godt samspill

I stedet for å anse foreldre som eksper-

ter på sine barn, kan vi som helsesøstre oppfordre foreldre til å være nysgjerrige på barnet sitt, observere dets handlingsmønstre i ulike situasjoner, og gjøre seg kjent med hvem barnet egentlig er. Om de uroer seg for barnet sitt, skal vi ta dem på alvor, samtidig som vi med vår generelle kompetanse og ved egen observasjon skal vurdere om dette er et barn i normal utvikling med et godt samspill med sine foreldre. Vi kan videre bidra til å styrke dem i foreldrerollen ved å trygge dem på at godt foreldreskap ikke krever noen form for ekspertise, kun masse kjærlighet i form av nærhet, øyekontakt, konsentrert oppmerksomhet over tid og grensesetting. Kunnskap om betydningen av samspill og tilknytning vil også kunne være til nytte og glede for mange foreldre og her vil helsesøstre kunne spille en viktig rolle.

Av Hilde Egge. Høyskolelektor ved helsesøsterutdanningen ved Høyskolen Diakonova.

